

Ringkøbing-Skjern Museum

Bundsækvej 25, 6900 Skjern

Museumsnummer 66.901

CVR-nr. 51 22 76 11

Årsregnskab for 2017

Indhold

	<u>Side</u>
Påtegninger	
Ledespåtegning og ledelsens underskrifter	1
Den uafhængige revisors revisionspåtegning	2
Ledelsesberetning	
Oplysninger om Ringkøbing-Skjern Museum	5
Årsberetning	8
Regnskab	
Resultatopgørelse 1. januar - 31. december	19
Balance 31. december	21
Noter til regnskabet, herunder regnskabspraksis	23

Ledelsespåtegning og ledelsens underskrifter

Styrelse og museumsdirektør har dags dato behandlet og godkendt årsregnskabet for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2017 for Ringkøbing-Skjern Museum.

Årsregnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med de regnskabsregler og principper, som fremgår af lov nr. 1531 af 21. december 2010, Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 1701 af 21. december 2010 og Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 461 af 25. april 2013.

Vi anser den valgte regnskabspraksis for hensigtsmæssig og de udøvede regnskabsmæssige skøn for forsvarlige. Vi finder endvidere den samlede præsentation af årsregnskabet retvisende. Årsregnskabet giver derfor efter vores opfattelse et retvisende billede af museets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af museets aktiviteter for regnskabsåret 2017. Regnskabet er efter vores opfattelse udarbejdet i overensstemmelse med ovennævnte bestemmelser.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for de forhold, beretningen omhandler.

Desuden er det vores opfattelse, at vi har taget skyldige økonomiske hensyn ved museets forvaltning, og at de dispositioner, som er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, samt at der er etableret forretningsgange, der sikrer en økonomisk hensigtsmæssig forvaltning af de midler og ved driften af den institution, der er omfattet af årsregnskabet.

Skjern, den 17. maj 2018

Kim Clausen
museumsdirektør

Styrelse

Hans-Ole Jessen
formand

Jens Olufsen
næstformand

Børge Østergaard Hansen

Børge Sørensen

Gitte Kjeldsen

Søren Holm

Sebastian Schaper

Benny Madsen

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til styrelsen for Ringkøbing-Skjern Museum

Revisionspåtegning på årsregnskabet

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Ringkøbing-Skjern Museum for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017, der omfatter resultatopgørelse, balance og noter, herunder anvendt regnskabspraksis. Årsregnskabet udarbejdes efter de regnskabsregler og principper, som fremgår af lov nr. 1531 og bekendtgørelse nr. 1701 begge af 21. december 2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet samt Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 461 af 25. april 2013 om regnskab og revision.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af Ringkøbing-Skjern Museums aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af museets aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017 i overensstemmelse med de regnskabsregler og principper, som fremgår af lov nr. 1531 og bekendtgørelse nr. 1701 begge af 21. december 2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet samt Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 461 af 25. april 2013 om regnskab og revision.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark samt standarderne for offentlig revision, idet revisionen udføres på grundlag af bestemmelserne i lov nr. 1531 og bekendtgørelse nr. 1701 begge af 21. december 2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet". Vi er uafhængige af Ringkøbing-Skjern Museum i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Fremhævelse af forhold i regnskabet

Vi henleder opmærksomheden på note 1 i regnskabet, hvoraf det fremgår, at der er væsentlig usikkerhed vedrørende tilskud og lån fra Arbejdsmarkedets Feriefond. De omhandlede lån er ikke indregnet som gældsforpligtelse i regnskabet. Dette er i lighed med tidligere år. Usikkerheden drejer sig om, hvorvidt lånene skal tilbagebetales, og i givet fald med hvor meget samt hvornår lånene skal tilbagebetales. Vores konklusion er ikke modificeret vedrørende dette forhold.

Fremhævelse af forhold vedrørende revisionen

Museet har i overensstemmelse med krav i "Bekendtgørelse om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet" medtaget budgettal for regnskabsåret som sammenligningstal i resultatopgørelsen og relaterede noter. Disse budgettal har, som det fremgår af resultatopgørelse og noter, ikke været underlagt vores revision.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med de regnskabsregler og principper, som fremgår af lov nr. 1531 og bekendtgørelse nr. 1701 begge af 21. december 2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet samt Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 461 af 25. april 2013 om regnskab og revision. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere Ringkøbing-Skjern Museums evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere Ringkøbing-Skjern Museum, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, jfr. lov nr. 1531 og bekendtgørelse nr. 1701 begge af 21. december 2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision jfr. lov nr. 1531 og bekendtgørelse nr. 1701 begge af 21. december 2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af Ringkøbing-Skjern Museums interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om Ringkøbing-Skjern Museums evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at Ringkøbing-Skjern Museum ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af årsregnskabet, herunder noteplysningerne, samt om årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov nr. 1531 og bekendtgørelse nr. 1701 begge af 21. december 2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i lov nr. 1531 og bekendtgørelse nr. 1701 begge af 21. december 2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Erklæring i henhold til anden lovgivning og øvrig regulering

Udtalelse om juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Ledelsen er ansvarlig for, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Ledelsen er også ansvarlig for, at der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af museet, der er omfattet af årsregnskabet. Ledelsen har i den forbindelse ansvar for at etablere systemer og processer, der understøtter sparsommelighed, produktivitet og effektivitet.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er vores ansvar at gennemføre juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision af udvalgte emner i overensstemmelse med standarderne for offentlig revision. I vores juridisk-kritiske revision efterprøver vi med høj grad af sikkerhed for de udvalgte emner, om de undersøgte dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis. I vores forvaltningsrevision vurderer vi med høj grad af sikkerhed, om de undersøgte systemer, processer eller dispositioner understøtter skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af museet, der er omfattet af årsregnskabet.

Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er anledning til væsentlige kritiske bemærkninger, skal vi rapportere herom i denne udtalelse.

Vi har ingen væsentlige kritiske bemærkninger at rapportere i den forbindelse.

Skjern, den 17. maj 2018

PricewaterhouseCoopers

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

CVR-nr. 33 77 12 31

Leif Mosegaard

statsautoriseret revisor

Oplysninger om Ringkøbing-Skjern Museum

Ringkøbing-Skjern Museums aktiviteter foregår på følgende lokaliteter i Ringkøbing-Skjern Kommune:

Bundsbæk Naturpark: Bundsbæk Mølle, Bundsbæk Møllegård, Dejbjerg Jernalder, Rakkerhus og naturarealer i Bjørnemosen.

Bork området: Fahl Kro, Bork Vikingehavn, Gåsemandens Gård og Søren Lykkes Hus.

Skjern-Tarm området: Magasin og Lokalhistorisk arkiv for Skjern, Industrivej 14-16, Skjern, Hattemagerhuset i Tarm, Skjern Vindmølle, Skjern Å udstillingen, Reberbanen og Provstgaards Hus ved Skjern Å.

Ringkøbing: Ringkøbing Museum og Dommerkontoret.

Holmslands Klit: Abelines Gård, Strandgården, Lyngvig Fyr og Haurvig Redningsstation.

Vedersø: Kaj Munks Præstegård i Vedersø.

Ejerforhold, navn, art, status og adresse m.v.

Den selvejende institution Ringkøbing-Skjern Museum er et statsanerkendt kulturhistorisk museum efter museumslovens kapitel 6 (lov 358 af 8. april 2014).

Museet omfatter kultur- og naturhistorie i Ringkøbing-Skjern Kommune.

Museets hovedadresse (kontoradresse) er Bundsbækvej 25, 6900 Skjern.

Daglig leder

Museumsdirektør Kim Clausen.

Revisor

PricewaterhouseCoopers, Østergade 40, 6900 Skjern.

Formål og ansvarsområde

Museet har til formål gennem indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling at belyse tilstande og forandringer inden for kultur- og naturhistorien fra dens første begyndelse til nutiden.

Museets geografiske ansvarsområde er Ringkøbing-Skjern Kommune.

Museet er en forskningsinstitution, hvis samlinger gøres tilgængelige for offentligheden og stilles til rådighed for forskningen. Museet udbreder kendskabet til resultater af museets egen forskning såvel som anden forskning baseret på museets samlinger.

Oplysninger om Ringkøbing-Skjern Museum

Indsamling, registrering, forskning og formidling finder sted inden for den geografiske, tids- og emnemæssige afgrænsning af museets godkendte ansvarsområde.

Museet kan virke uden for sit geografiske ansvarsområde efter aftale med de pågældende kulturhistoriske lokalmuseer.

Genstande, der savner en naturlig tilknytning til museets ansvarsområde, indlemmes ikke i samlingerne; men søges henvist til et relevant museum.

Lokalhistorisk Arkiv for gl. Skjern Kommune drives som en afdeling under Ringkøbing-Skjern Museum.

Museets samarbejde med andre museer og offentlige myndigheder

Museet er en del af Danmarks offentlige museumsvesen med deraf følgende forpligtelse til samarbejde og gensidig bistand.

Museet er medlem af Organisationen af Danske Museer.

Museet er medlem af Midtjyske Museers Udviklingsråd og deltager aktivt i det regionale samarbejde i museumsområdet.

Museet samarbejder med andre museer inden for fælles arbejdsområder.

Museet har et formaliseret samarbejde med Vardemuseerne. De to museer har etableret en fælles arkæologisk enhed (ArkVest).

Museet samarbejder inden for sit ansvarsområde med de myndigheder, der varetager fredning og fysisk planlægning, og kan indgå aftale om at varetage opgaver for andre bl.a. frednings-, bevarings-, planlægnings-, forsknings- og formidlingsopgaver. Museets virksomhed er underlagt gældende museumslov.

Museet følger standarder og normer for museers virksomhed efter retningslinjer fra Slots- og Kulturstyrelsen, herunder indsendelse af indberetninger til centrale registre.

Styrelsen, sammensætning og valgmåde

Museets styrelse består af otte medlemmer, der udpeges således:

Et medlem valgt af Ringkøbing-Skjern Byråd blandt byrådets medlemmer

To medlemmer valgt af og blandt bestyrelsen for Skjern-Egvad Museumsforening

To medlemmer valgt af og blandt bestyrelsen for Ringkøbing Museumsforening

Et medlem valgt af og fra Ringkøbing-Skjern Erhvervsråd

Et medlem valgt af og fra Ringkøbing Fjord Turisme

En medarbejderrepræsentant

Oplysninger om Ringkøbing-Skjern Museum

Styrelsens medlemmer vælges for fire år efter kommunalvalg med undtagelse af museumsforeningernes repræsentanter, personalerepræsentanten og det/de af styrelsen valgte medlem(mer), der alle vælges for to år gældende fra den 1. april i lige år. Genvalg kan finde sted.

Ordinært styrelsesmøde afholdes normalt fire gange årligt.

Styrelsen består pr. 1. januar 2018 af følgende medlemmer:

Udpeget af Skjern-Egvad Museumsforening:

Hans-Ole Jessen (formand)

Børge Østergaard Hansen

Udpeget af Ringkøbing Museumsforening:

Jens Olufsen (næstformand)

Børge Sørensen

Udpeget af Ringkøbing-Skjern Byråd:

Gitte Kjeldsen

Udpeget af Ringkøbing-Skjern Erhvervsråd:

Søren Holm

Udpeget af Ringkøbing Fjord Turisme:

Sebastian Schaper

Udpeget af medarbejderne:

Benny Madsen

Årsberetning

Hovedaktiviteter

Museet udfører i overensstemmelse med museets formål, som statsanerkendt kulturhistorisk museum, indsamlings-, forsknings-, dokumentations-, bevarings- og formidlingsaktiviteter i Ringkøbing-Skjern Kommune.

Museets aktiviteter er rettet mod:

- Sikring af kulturarven (indsamle, registrere, dokumentere og bevare).
- Videnskabelse om kulturarven (undersøge, forske og rådgive myndigheder, lokalsamfund, institutioner og personer).
- Formidling og levendegørelse af kulturarven til museets besøgende (udstillinger, omvisninger, levendegørelse, særarrangementer, hjemmeside, naturvejledning, foredrag samt artikler og udgivelse) samt videnbaseret læring til skoler m.v.

Strategisk samarbejde med Vardemuseerne

Samarbejdet mellem Ringkøbing-Skjern Museum og Vardemuseerne omfatter følgende samarbejdsområder:

Vestjyske super temaer

De fire temaer er:

- 1) Jernalder og Vikingetid i Vestjylland.
- 2) Vestkyst-turismens historie.
- 3) Vestjylland under 2. Verdenskrig.
- 4) Mennesker, landskab og identitet i Vestjylland.

Fælles Årbog

Udgivelse af artikler fra begge museers arbejdsmarker. Årbogens primære aftagere er medlemmer af de museumsforeninger, der er tilknyttet de to museer samt samarbejdspartnere. Årbogens emner hentes såvel i arkæologien som i nyere tids historie. Der arbejdes både med artikler, der formidler ny og gammel viden, og med artikler, der præsenterer nye projekter på museerne.

Fælles arkæologisk enhed ArkVest - Arkæologi Vestjylland

Det formelle samarbejde i form af ArkVest blev sat i gang i 2014. De to museer har nedsat en fælles styregruppe.

Projekt vedrørende etablering af fælles skoletjeneste

Samarbejdsprojektet omhandler:

- Et formaliseret samarbejde omkring markedsførings- og bestillingsportalen www.levendelæring.dk. Vardemuseerne har i 2017 besluttet at udvikle sin egen læringsportal. Ringkøbing-Skjern Museum har i 2017 igangsat lærings- og bookingportalen www.levendelæring.dk.
- Et samarbejde omkring kompetenceudvikling og vidensudveksling mellem formidlerne på de to museer. Dette har stort set ligget stille i 2017.

Årsberetning

Udvikling af museets digitale profil

Siden lanceringen af hjemmesiden i 2014, har museets digitale profil hvert år fået flere og flere brugere. Dette kan igen i år aflæses i både besøgende på den traditionelle hjemmeside samt på museets tilstedeværelse på SoMe. I 2017 har 40.414 unikke besøgende klikket sig ind på hjemmesiden 233.351 gange. Det er en stigning på knap 4.000 unikke besøgende på et år.

Museet har målrettet arbejdet for at være mere synlig på sociale medier som f. eks. Facebook, Google+ samt Tripadvisor, hvor museet får mange gode anmeldelser fra gæsterne. Både Lyngvig Fyr og Bork Vikingehavn blev af TripAdvisor udnævnt til Udmærkelsescertifikatet igen i 2017 på grund af gentagne gode anmeldelser fra gæsterne - en tendens der også kan aflæses på Facebook og Google+, hvor der kommer flotte anmeldelser. De fleste af museets besøgssteder er oprettet med officielle Facebook profiler. Specielt Bork Vikingehavn har, grundet et øget fokus på vikingetiden, fået flere følgere. I alt i 2017 er der knap 6.500 mod knap 5.000 i 2016. Museet benytter stadig "Levende historie" facebookprofilen, som den overordnede kommunikationskanal og denne er igen i 2017 vokset med ca. 600, så der med udgangen af 2017 var ca. 2.400 "fans" mod 1.800 i 2016.

Industrivej 14-16 i Skjern – magasiner

Museet købte i 2013 ejendommen Industrivej 14-16 samt Tømrervej 15 i Skjern med henblik på at anvende bygningerne som magasin til museets samlinger. I 2015 er der etableret klimastyring i magasinhalerne. Klimastyringen er i 2017 justeret med henblik på en nedbringelse af elforbruget, ligesom der er efterisoleret i nr. 16.

Kaj Munks Præstegård i Vedersø

Der er i 2017 indrettet cafe - Cafe Lise - i den tidligere lejlighed i vestfløjen. Det har været til stor tilfredshed for både personale og gæster og har ligeledes øget omsætningen i cafeen. I garagen er der indrettet en udstilling om "Kaj Munk på farten". I det tomme lokale, der opstod i forbindelse med etableringen af Cafe Lise, er der lavet en udstilling med fokus på Kaj Munk som dramatiker med en oversigt over hans store produktion af dramatik.

Besøgstallet var i 2017 på 9.815 besøgende hvilket er en fremgang på 1.037 besøgende i forhold til 2016. Fremgangen har været inden for de ordinære besøgende, mens antallet af grupper har haft tilbagegang i forhold til 2016

Årsberetning

Lyngvig Fyr

Ringkøbing-Skjern Museum indgik i 2011 en aftale med Ringkøbing-Skjern Kommune og Naturstyrelsen om drift og udvikling af Lyngvig Fyr. Besøgstallet blev i 2017 på 74.278 besøgende, hvilket er en fremgang på 15.340 besøgende i forhold til året før.

I 2017 blev den udvendige reparation og vedligeholdelse af fyret afsluttet. Endvidere blev huller i tagbelægningen tætnet. Utætheden har muligvis forårsaget indtrængen af fugt. Gelænderet er blevet slebet og malet. Et samarbejde med Konserveringscenter Vest er blevet indledt med henblik på fugtkontrol og udbedring af indvendige rust- og fugtskader. Endvidere er fyrets oprindelige egetræsdør fra 1906 – efter at have været udsat for hærværk – blevet sendt til renovering på konserveringscenter Vest.

Gåsemandens Gård

Stedet bliver drevet i samarbejde med Ringkøbing Amts Husflidsforening, som laver udstillinger ud fra husflidssamlingen, laver demonstrationer af husflid og bemande stedets entre og butik, hvor der kan købes husflidsartikler.

Skjern Vindmølle

Museet udarbejdede i 2012 i samarbejde med møllebygger Jørn Nilsson, Løve, en plan for renoveringen af Skjern Vindmølle med fokus på følgende opgaver:

- Ombygning af vingerne fra klapsejler til kludesejler. Museets styrelsen besluttede i 2014, at fastholde møllen som klapsejler.
- Lokalisering af fejl i krøjekransen i møllehatten og få denne fejl udbedret. Fejlen er lokaliseret og udbedret i 2016 i samarbejde med det frivillige smedelaug.
- Få vindrosen afmonteret og få lavet en ny. Den nye vindrose blev monteret i foråret 2016.
- Renovering af vingerne. Dette arbejde, der omfatter maling af vingerne samt fornyelse og monterering af klapper og hækværk, var forventet færdiggjort i 2017. Desværre lykkedes dette ikke pga. af vejrlig og sygdom hos den medarbejder, der skulle male vingerne. Arbejdet forventes gennemført i sommeren 2018.

Årsberetning

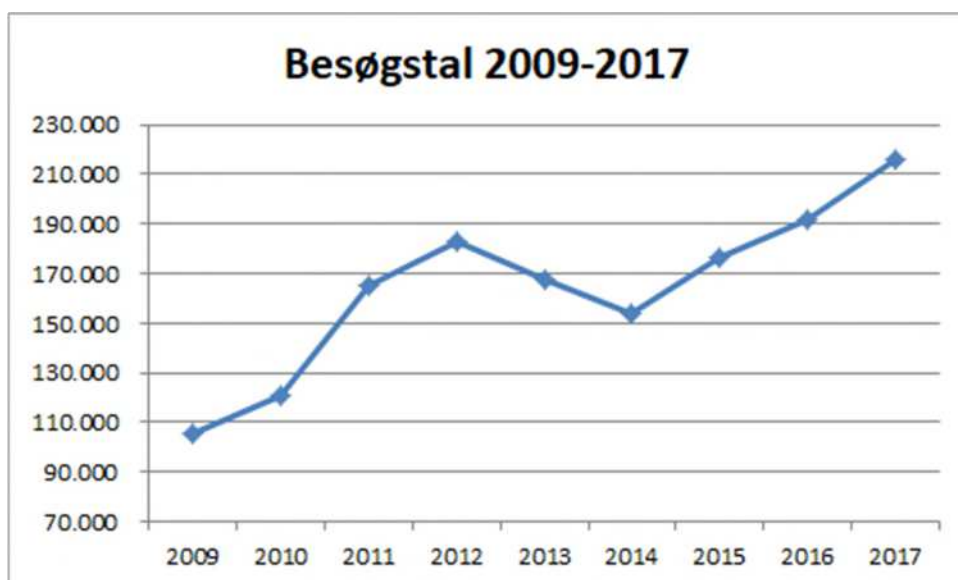
Regnskabsåret

Besøgstal

Besøgstallet i 2017 blev på 216.358 besøgende, hvilket er museets bedste resultat til dato. I 2016 var der 191.911 besøgende.

Fremgangen i besøgstallet på 24.447 besøgende skyldes en generel positiv udvikling på de fleste af museets besøgssteder. Særlig stor fremgang har der været på Lyngvig Fyr og Bork Vikingehavn, der begge har haft en fremgang på henholdsvis 15.340 og 7.887 besøgende.

Endvidere afholdt museet Historisk Dyrskue på Bundsbæk Mølle med 1.565 besøgende, Bork Vikingemarked med 7.172 besøgende samt julemarked på Bundsbæk Mølle med 5.375 besøgende.

Personale

Museet beskæftigede i 2017 55,1 årsværk (2016 - 50,9 årsværk) i ordinære ansættelser, hvoraf fleksjob udgjorde 11,5 årsværk (2016 - 11,1 årsværk) (fleksjob indregnet efter aflønning, hvilket for næsten alle vil sige fuld tid, selv om den reelle arbejdstid ikke er på fuld tid). Endvidere er der i årets løb oprettet en del sociale jobs på museet af kortere eller længere varighed. Det drejer sig om personer i arbejdsprøve, virksomhedspraktik og løntilskudsjob samt skånejob.

Museet inddrager et betydeligt antal frivillige – ca. 300 – i forskellige projekter og museets ordinære drift.

Årsberetning

Butikker og cafeer

Omsætningen i museets butikker var i 2017 TDKK 4.058, hvilket er en fremgang i forhold til sidste år på TDKK 326. Fremgangen skyldes først og fremmest fremgang på Bork Vikingehavn og Lyngvig Fyr.

Omsætningen i museets cafeer var i 2017 TDKK 1.878, hvilket er en fremgang på TDKK 283. Fremgangen skyldes først og fremmest fremgang på Bork Vikingehavn og Lyngvig Fyr.

Særudstillinger og faste udstillinger

Bundsbæk Mølle:

- “Rakkerpak” – æreløse rakkere i Danmark
- “Øjenkontakt” – portrætfotos fra den jyske hede
- “Alle tiders juleudstilling” – juleudstilling

Dejbjerg Jernalder:

- “Vestjyllands oldtid”

Bundsbæk Naturpark:

- ”De fire øer” – Land Art projekt af kunstneren Alfio Bonanno

Ringkøbing Museum:

- “Flyvere i natten” – om allierede bombefly over Vestjylland
- “Hvad bunkeren gemte” – Gerhard Saalfelds bunker

Dommerkontoret i Ringkøbing:

- “Vestjyllands lille hovedstad” – Jesper Malers Ringkøbing
- “Byens hus - Amtets hus” – 200 års rådshushistorie i Ringkøbing

Abelines Gård:

- “Klitgårdens historie”
- “Elisabeth Rickmers” – en lydfortælling
- “Fortidens ansigter”
- ”Abelines stuer”

Fahl Kro:

- “Fra får til fyrste” – udstilling om vikingernes dragter og tekstile håndværk
- “Historien om Fahl Kro”

Strandgården:

- “Hjorten og Skoven” – om hjortevildtets vandring mod vest

Lyngvig Fyr:

- “Fyr- og redningsvæsen”,
- “Bølgen Blå – Historisk badeliv”

Årsberetning

Kaj Munks Præstegård:

- Udstilling om Carl Th. Dreyers filmatisering af “Ordet”
- Udstilling af kunstgenstande vedrørende Kaj Munk
- “Kaj Munk på farten”

Skjern Vindmølle:

- “Skjern Håndbold gennem 25 år”
- Lokale kunstnere

Arrangementer

- Bork Vikingemarked – 7.172 besøgende (2016 – 8.726)
- Jul på Bundsbæk Mølle – 5.375 besøgende (2016 – 6.100)
- Historisk Dyrskue – 1.565 besøgende (2016 – 2.075)
- Nat på Museet i Ringkøbing – 576 besøgende (2016 – 759)
- Høstmarked på Strandgården – 1.078 besøgende (2016 – 1.244)

Offentlige naturvejlederture

I 2017 er der afholdt 111 åbne ture og arrangementer med deltagelse af 3.960 børn og voksne. De offentlige ture og arrangementer omhandler kultur- og naturhistoriske emner. De varetages af de to naturvejledere tilknyttet Ringkøbing-Skjern Museum i samarbejde med Ringkøbing-Skjern Kommune, samt af eksterne naturformidlere. Turene spænder over alt fra snapseture til cykelture, bunkerture, svampeture, muldvarpeture, GPS-løb, åben skolebigård, Skjern-Å-ture og meget andet.

Levende Læring

Naturvejledning og Skoletjeneste

I forbindelse med guidede rundvisninger og læringsforløb deltog i alt ca. 12.335 gæster i et af museets formidlingstilbud. Heraf var størstedelen børn og unge. Skolereformen betyder, at skolerne får bedre muligheder for at gøre brug af museets læringstilbud. Derfor har der været arbejdet på at udvikle en skoletjeneste til fremtidens udfordringer. Der er i 2017 etableret en ny bestillingsportal, www.levendelæring.dk. Her kan skoler, grupper mv. orientere sig om museets mange tilbud i skoletjenesten, gruppetilbud, guidede ture mv. og lave en direkte booking. Der vil fortsat blive arbejdet på at udvikle portalen.

Naturvejledning for skoler og daginstitutioner

I 2017 er der afholdt 187 arrangementer for skoler og daginstitutioner. I år har der været en fin fremgang i skolebesøg. Særligt har vi haft besøg af flere børnehaver og specialskoler med små hold.

Projektet Interface

Projektet har været i gang siden 2009 og er et samarbejde mellem Vestjysk Gymnasium Tarm og Ringkøbing-Skjern Museum. Idéen med projektet er, at unge gymnasie-studerende, skal ud af klasseværelset og stifte bekendtskab med de læringsmuligheder, som museet rummer.

Årsberetning

Folkeuniversitet

I samarbejde med Skjern-Egvad Museumsforening og Ringkøbing Museumsforening blev der i årets løb gennemført 12 forelæsninger – 6 på Dommerkantoret i Ringkøbing og 6 på Skjern Vindmølle. Antallet af deltagere i Folkeuniversitets arrangementer er inde i en positiv udvikling. I snit skønnes der at være ca. 40-50 deltagere pr. forelæsning.

ArkVest - Arkæologi Vestjylland

ArkVest har i 2017 behandlet 1.822 byggetilladelser, 415 tilladelser efter natur- og planloven, gennemgået 40 lokalplaner samt afgivet 153 høringssvar og udtalelser. De indkomne sager har medført 23 museumsbetalte forundersøgelser, 19 bygherre finansierede forundersøgelser og 5 udgravninger. I Ringkøbing-Skjern kommune var de store projekter i 2017, kloak udskiftningen i Nygade og en stor forundersøgelse forud for det kommende Naturkraft ved Ringkøbing. Derudover blev gravearbejdet fulgt på en række træceer heriblandt en forsyningsledning langs Herningvej og et naturgas tracé mellem Arnborg og Bølling.

ArkVest beskæftigede i 2017 ca. 10 årsværk; men hvor flere arkæologer blev frikøbt af dels Vardemuseerne og Ringkøbing-Skjern Museum, så arkæologien reelt kun stod for ca. 8 årsværk.

Tallene fra 2017 viser - ligesom 2016 – et år, hvor arkæologien befinder sig på, hvad der må betegnes som et normalt aktivitetsniveau.

Årets helt store undersøgelse i ArkVest var udgravningen af hustomter nordøst for den befæstede landsby, Lyngsmose. Undersøgelsen var finansieret af Slots- og Kulturstyrelsens pulje til erosions- og dyrknings-truede lokaliteter. Undersøgelsens resultater endte på Slots- og Kulturstyrelsens top-10 liste over udgravninger i Danmark. ArkVest håber at kunne fortsætte undersøgelserne i 2018.

Tidligere har både Ringkøbing-Skjern Museum og Vardemuseerne fået ryddet op i deres beretningsefterslæb fra tiden før 2010 og i anden omgang for årene 2011-13. ArkVest afrapporterede således den 1. april 2017 på den sidste etape af efterslæbet. Fremadrettet er der truffet de fornødne forholdsregler, så der ikke igen opbygges et nyt beretningsefterslæb.

Arbejdet med registrering af en stigende mængde Danefæ indleveringer bliver år for år mere omfattende, og museerne har stor glæde af det gode samarbejde med Vestjysk Detektorforenings medlemmer og alle de andre detektorfolk, der systematisk afsøger markerne i de to kommuner. Deres arbejde og fund er et uvurderligt kildemateriale for museerne.

Arkæologerne deltager fortsat ved vikingemarkedet i Bork og ved museernes julemarkeder i Varde og på Bundsbæk Mølle. Her fortæller arkæologerne interesserede julemarkedsgæster om det daglige arbejde og om aktuelle sager. Arkæologerne deltager også med foredrag i regi af Folkeuniversitetet, samt en række danske og internationale symposier.

Palle Eriksen har i 2017 arbejdet intenst på at færdiggøre hulbæltebogen, der er en samlet beskrivelse af og et katalog over en særlig type jernalderanlæg, der er dukket op de senere år. Bogen udkommer sommer 2018.

Årsberetning

Forskning

Med udgangspunkt i en bevilling til projektudvikling fra Slots- og Kulturstyrelsen har Ringkøbing-Skjern Museum i 2015-16 udarbejdet projektbeskrivelse og finansieringsmodel for et komparativt byhistorisk ph.d.-projekt om Ringkøbing og Skjern 1870-1930. Projektet er udviklet i samarbejde med Aarhus Universitet, Dansk Center for Byhistorie og Rigsarkivet, Viborg. Museets styrelse har besluttet, at 1/3 af projektets omkostninger dækkes ved egenfinansiering, 1/3 af omkostningerne er bevilget af Ringkøbing-Skjern Kommune, og i 2017 har Kulturministeriets Forskningsudvalg bevilget den sidste tredjedel. Projektet igangsættes 1. februar 2018.

Samlinger

Museet er efterhånden nået langt i arbejdet med at nedbringe registreringsefterslæbet for både arkæologi og nyere tid. Arbejdet hermed er fortsat gennem 2017.

Frivillige

I 2017 er der i forhold til 2016 sket en fordobling af antallet af besvarelser på spørgeskema om de frivilliges oplevelser på museet. Det giver et indblik, som når det gentages hvert år, gør det muligt at tilpasse frivilligpolitikken og tovholderens arbejdsgange, og har i 2017 medført en justering af frivillighedspolitikken.

Museet får henvendelser ca. hver anden uge om en person som gerne vil være frivillig på museet - det sket oftest via museets hjemmeside.

Resultatopgørelse for 2017 og disponering af årets resultat

Årets resultat udviser et overskud på DKK 435.702. Overskuddet fremkommer ved et overskud på den ordinære drift på DKK 432.034 og et overskud på projekter på DKK 3.668.

Overskuddet er fremkommet på baggrund af en forbedret indtjening på stort set alle indtjeningsområder, og en stram økonomistyring.

Overskuddet disponeres på følgende måde:

Overført til Museumsfonden	0
Overført til/fra bygningsinvesteringer og vedligeholdelse af bygninger	0
Overført til fri egenkapital	435.702
Årets overskud	435.702

Ved udgangen af 2017 udgør den frie egenkapital DKK 316.079 (overført overskud).

Årsberetning

Udfordringer

Der er i 2017 blevet arbejdet på at opfylde Strategi for Økomuseum 2.0, s 8 fokusområder:

1. Organisation
Den rette faglighed på rette sted
 - Der er i 2017 udarbejdet og vedtaget ny organisationsplan
 - Museets vedtægter er revideret i 2017
2. Bygningsdrift og vedligehold
Bygningsdriften skal optimeres
 - Der er i 2017 ansat en fuldtids murer til vedligeholdelses- og anlægsarbejder
 - Der er kommet nyt stråtag på hattemagerhuset
 - Der er lagt nyt stråtag på velkomsthuset ved Bundsbæk Mølle
 - Der er afsluttet udvendige vedligeholdelsesarbejder på Lyngvig Fyr
 - Der er sket en oprensning af Bundsbæk Møllesø
 - Der er sket en oprensning af havnen ved Bork Vikingehavn
 - Der er etableret nyt velkomsthus ved Bork Vikingehavn
3. Ressourceplanlægning
Hænder og økonomi skal balanceres
 - Sker løbende i forbindelse med budgetopfølgning og daglig drift
4. Frivillige
Frivilliges rolle og arbejdsopgaver skal skærpes
 - Frivilligpolitikken er blevet justeret
5. Temaer
Museets mange nuværende temaer skal tilpasses og skærpes
6. Samarbejdspartnere
Museumsindsatsen skal styrkes gennem strategiske lokale partnerskaber
 - Museet har i 2017 arbejdet strategisk med Den grønne korridor i Skjern, Ringkøbing Fjord Turisme, Dansk Kyst- og Naturturisme, Rethinking Tourism in a Coastal City, Aarhus 2017
7. Naturens Rige
Ringkøbing-Skjern Museum sikres en stærk synergi i forbindelse med udmøntningen af den kommunale strategi "Naturens Rige"
 - Der er et kontinuerligt samarbejde med Land, By og Kultur i Ringkøbing-Skjern Kommune
8. Udviklingsprojekter
Udviklingsprojekter igangsættes med afsæt i en strategisk prioritering
 - Der er igangsat udviklingsprojekter omkring Abelines Gård og Provstgaards Hus

Årsberetning

Opfølgning på mål

Der er i 2017 blevet arbejdet på at opfylde følgende mål:

- Færdiggøre indretning af magasin på Industrivej.
- Istandsættelse af Skjern Vindmølle.
- Museet blev i 2017 godkendt efter ligningslovens § 8A. Der har specielt været fokus på Mølle-dammen ved Bundsbæk Mølle, Hattemagerhuset og Provstgaards Hus.
- At udvikle strategier og forretningsplaner for museets forskellige indtjeningsområder – butikker, cafeer og større arrangementer med henblik på at få en bedre egenindtjening. Egenindtjeningen er øget fra 56% i 2016 til 60% i 2017.
- At udvikle samarbejdet med Vardemuseerne i forbindelse med ArkVest og omkring kompetenceudvikling og vidensudveksling mellem formidlerne på de to museer.
- Provstgaards Hus fundraising til renovering og indretning. Det er i 2017 lykkedes at skaffe tilsagn om ca. DKK 900.000 som sammen med museets egen arbejdskraft er nok til gennemførelse af en renovering og indretning af Provstgaards Hus til et spændende besøgssted i Skjern Å deltaet. Endvidere er projektet blevet omarbejdet, således at det lille hus "den fine stue" flyttes tilbage til sin oprindelige plads som en tilbygning til hovedhuset. Projektet forventes afsluttet i 2018.

Målsætninger og forventninger for det kommende år

Den generelle positive udvikling på de fleste af museets besøgssteder forventes fastholdt i 2018, således at der forventes fastholdt et besøgstal på over 200.000 gæster. Indtægtsniveauet forventes fastholdt i forhold til 2017.

Følgende projekter er planlagt:

- Få konkretiseret udviklingsprojektet omkring Abelines Gård
- Færdiggøre restaureringen af Provstgaards Hus
- Færdiggøre restaureringen af Skjern Vindmølle

Museet vil fortsætte arbejdet på at opfylde Strategi for Økomuseum 2.0's 8 fokusområder.

Museet ansætter ny museumsdirektør med forventet tiltræden inden udgangen af 2018.

Museet har ikke væsentlige investeringsplaner for 2018.

Årets resultat for 2018 forventes at udgøre et mindre overskud.

Årsberetning

Væsentlig usikkerhed vedrørende tilskud og lån fra Arbejdsmarkedets Feriefond

Museet blev i efteråret 2016 bedt om af Arbejdsmarkedets Feriefond, at skitsere en plan for tilbagebetaling af lån – i alt TDKK 16.554.

Museet har meddelt Arbejdsmarkedets Feriefond, at museet ikke har afsat midler til lånenes tilbagebetaling, da museet tidligere har fået oplyst, at lånene ville blive forlænget, såfremt museet overholder de indgåede aftaler vedrørende bygningernes benyttelse.

Museet er således af den opfattelse, at der ved lånenes oprettelse blev indgået en uskreven aftale om, at lånene administrativt vil blive forlænget i intervaller på 25 år, så længe grundlaget for lånenes oprettelse fortsat er opfyldt, eller at lånene eventuelt helt afskrives. Museet har senest i foråret 2018 gentaget dette over for Arbejdsmarkedets Feriefond.

Museet har siden foråret 2017 været i forhandlinger med Arbejdsmarkedets Feriefond. "Organisationen Danske Museer" har rejst sagen politisk, idet en lang række museer og kulturinstitutioner er kommet i en tilsvarende situation, da de har haft samme opfattelse af lånebetingelserne. Den danske regering har i december 2017 besluttet at inddrage EU-Kommissionen for at finde en løsning for de museer og kulturinstitutioner, som har svært ved at betale deres lån tilbage til Arbejdsmarkedets Feriefond. Derudover udskydes tilbagebetalingen af lån til den 1. juli 2018.

Der henvises til note 1 til regnskabet vedrørende en mere fyldestgørende beskrivelse af den væsentlige usikkerhed, der er omkring tilskud og lån fra Arbejdsmarkedets Feriefond.

Resultatopgørelse 1. januar - 31. december

	Note	Ordinær 2017 Realiseret	Projekter 2017 Realiseret	Samlet 2017 Realiseret	Ordinær 2017 Budget (ej revideret)	Samlet 2016 Realiseret
		DKK	DKK	DKK	DKK	DKK
Statstilskud	2	3.636.918	52.914	3.689.832	3.732.000	3.846.356
Tilskud fra Ringkøbing-Skjern Kommune	3	6.377.053	418.649	6.795.702	6.377.053	6.711.601
Tilskud i øvrigt	4	1.197.500	283.571	1.481.071	1.150.000	1.223.335
Donationer (gavefond)		26.396	0	26.396	0	0
Betaling for arkæologiske undersøgelser		2.444.532	0	2.444.532	75.000	2.433.230
Entreindtægter		7.040.205	0	7.040.205	6.164.000	6.244.855
Arrangementer og aktiviteter	5	1.468.293	0	1.468.293	985.000	1.123.319
Regulering af moms vedrørende tidligere år	6	210.350	0	210.350	0	0
<i>Salg cafeer og butikker</i>						
Cafeer		1.878.430	0	1.878.430	1.567.500	1.594.792
Butikker		4.058.331	0	4.058.331	3.700.000	3.731.921
Renteindtægter inkl. afkast værdipapirer		61.558	0	61.558	39.000	49.802
Indtægter		28.399.566	755.134	29.154.700	23.789.553	26.959.211
Personaleomkostninger	7	15.349.431	337.356	15.686.787	15.199.053	14.484.339
Ejendomsomkostninger	8	2.717.265	261.474	2.978.739	1.940.000	2.758.921
Billemkostninger		34.639	0	34.639	0	78.857
Samlinger og lokalhistorisk arkiv		42.437	0	42.437	42.000	63.341
Undersøgelser og erhvervelser	9	3.386.912	0	3.386.912	1.040.000	3.328.274
Køretøjer	10	440.391	0	440.391	450.000	498.852
Udstillinger		111.439	75.797	187.236	80.000	78.329
Anden oplysningsvirksomhed	11	1.558.161	51.634	1.609.795	1.018.000	1.237.237
Administrationsomkostninger		864.460	25.205	889.665	762.500	797.952
Husleje samt renter og afdrag på lån	12	474.984	0	474.984	543.000	532.110
<i>Omkostninger cafeer og butikker</i>						
Cafeer		850.704	0	850.704	700.000	595.253
Butikker		2.129.201	0	2.129.201	2.000.000	2.036.765
Renteudgifter		7.508	0	7.508	15.000	41.628
Udgifter		27.967.532	751.466	28.718.998	23.789.553	26.531.858
Årets resultat		432.034	3.668	435.702	0	427.353

Budget for 2017 er ekskl. indtægter og omkostninger ved projekter der anses for fuldt finansierede.

Fordeling af indtægter og omkostninger på projekter fremgår af note 13.

Resultatopgørelse 1. januar - 31. december

	2017 Realiseret DKK	2016 Realiseret DKK
Årets resultat kan sammendrages således:		
Renteindtægter Museumsfonden	0	0
Resultat af Museets daglige drift	432.034	437.527
Ordinært resultat	432.034	437.527
Resultat af Museets projekter	3.668	-10.174
	435.702	427.353
Resultatet er af styrelsen disponeret således:		
Overført til Museumsfonden	0	0
Overført fra/til bygningsinvesteringer og vedligeholdelse af bygninger	0	0
Overført til fri egenkapital	435.702	427.353
	435.702	427.353
Egenkapitalen 31. december fremkommer således:		
Egenkapital 1. januar	24.754.894	23.405.291
Årets resultat	435.702	427.353
Op-/nedskrivning af ejendomme	0	606.480
Afdrag på prioritetslån og lån Ringkøbing-Skjern Kommune	316.443	315.770
Egenkapital 31. december	25.507.039	24.754.894

Balance 31. december

Aktiver

	Note	2017	2016	2015
		DKK	DKK	DKK
Ejendomme:				
Bundsbæk Mølle, Dejbjerg		1.550.000	1.550.000	1.550.000
Bundsbæk Møllegård, Dejbjerg inkl. Bjørnemosen		7.950.000	7.950.000	7.950.000
Dejbjerg Jernalder		700.000	700.000	700.000
Rakkerhuset i Bjørnemosen, Dejbjerg		35.800	35.800	35.800
Provstgaards Hus, Stauning		740.000	740.000	750.000
Fahl Kro, Bork		1.850.000	1.850.000	1.200.000
Bork Vikingehavn		2.800.000	2.800.000	2.800.000
Vikingevej 5, Bork		670.000	670.000	0
Gåsemandens Gård, Bork		2.000.000	2.000.000	2.000.000
Hattemagerhuset, Tarm		140.000	140.000	140.000
Søren Lykkes Hus, Bork Havn		0	0	0
Vindmøllen, Skjern		460.000	460.000	460.000
Reberbanen, Skjern		170.000	170.000	170.000
Dommergården, Kongevejen 10, Ringkøbing		1.950.000	1.950.000	1.950.000
Abelines Gård, Sønder Klitvej 87, Haurvig		1.000.000	1.000.000	1.000.000
Redningsstation, Sønder Klitvej 72, Hvide Sande		200.000	0	0
Magasin, Industrivej 14-16 og Tømrervej 15, Skjern		4.550.000	4.550.000	4.550.000
Ejendomme		26.765.800	26.565.800	25.255.800
Køretøjer m.v.		107.633	261.014	445.367
Anlægsaktiver		26.873.433	26.826.814	25.701.167
Beholdning af butiksvarer		1.588.669	1.498.383	1.173.472
Beholdninger		1.588.669	1.498.383	1.173.472
Tilgodehavender		3.333.105	2.099.394	2.716.542
Mellemregningskonti og forudbetalinger		59.946	80.734	63.892
Tilgodehavender		3.393.051	2.180.128	2.780.434
Værdipapirer		83.148	82.102	81.091
Likvide midler		501.541	884.615	926.625
Omsætningsaktiver		5.566.409	4.645.228	4.961.622
Aktiver		32.439.842	31.472.042	30.662.789

Balance 31. december

Passiver

	Note	2017 DKK	2016 DKK	2015 DKK
Bunden egenkapital	14	23.917.891	23.601.448	22.747.678
Museumsfonden	15	114.746	114.746	114.746
Henlæggelse til bygningsinvesteringer og vedligeholdelse af bygninger		1.075.000	1.075.000	1.075.000
Henlæggelse til historisk husdyrhold		83.323	83.323	83.323
Henlæggelser	16	1.158.323	1.158.323	1.158.323
Fri egenkapital	17	316.079	-119.623	-615.456
Egenkapital		25.507.039	24.754.894	23.405.291
Lån til køb magasiner, Nykredit		2.157.909	2.274.352	2.388.122
Lån Ringkøbing-Skjern Kommune		58.000	258.000	460.000
Langfristede gældsforpligtelser		2.215.909	2.532.352	2.848.122
Kortfristet del af lån til køb magasiner, Nykredit og lån Ringkøbing-Skjern Kommune		320.000	320.000	320.000
Kassekredit, Skjern Bank (trækningsret DKK 1.570.000)		581.438	1.731	476.690
Forudbetalte tilskud vindmøllen		104.703	180.020	327.638
Forudbetalte tilskud i øvrigt		742.407	609.923	356.882
Leverandørgæld		743.854	891.279	759.118
Beregnete skyldige feriepenge funktionærer		1.700.460	1.575.549	1.419.938
Periodeafgrænsningspost - arkæologi		92.842	186.011	260.460
Anden gæld		431.190	420.283	488.650
Kortfristede gældsforpligtelser		4.716.894	4.184.796	4.409.376
Gældsforpligtelser		6.932.803	6.717.148	7.257.498
Passiver		32.439.842	31.472.042	30.662.789
Væsentlig usikkerhed vedrørende tilskud og lån fra Arbejdsmarkedets Feriefond	1			
Lån hos Ringkøbing-Skjern Kommune	18			
Lån hos Arbejdsmarkedets Feriefond	19			
Eventualforpligtelser	20			

Noter til årsregnskabet

1 Væsentlig usikkerhed vedrørende tilskud og lån fra Arbejdsmarkedets Feriefond

Til gennemførelse af anden fase af projektet "Vestjyllands Økomuseum-kultur, landskab og turisme" er der i marts 1994 opnået bevilling fra Arbejdsmarkedets Feriefond på TDKK 8.500 i tilskud til "igangsætning" og TDKK 13.599 i rente- og afdragsfrit lån til anlægsinvesteringer.

Lånet på TDKK 13.599 til anlægsudgifter behandles, på grund af de særlige vilkår som lånet er ydet under, regnskabsmæssigt som værende et tilskud. Der er ikke hensat beløb til tilbagebetaling af lånet.

Til etablering af ny udstillingsbygning og stald ved Bork Vikingehavn er der i januar 2003 opnået bevilling fra Arbejdsmarkedets Feriefond på TDKK 1.700 i rente- og afdragsfrit lån i 25 år.

Til erhvervelse af fast ejendom i Bjørnemosen er der i januar 2003 opnået bevilling fra Arbejdsmarkedets Feriefond på TDKK 1.255 i rente- og afdragsfrit lån i 25 år.

Lånene på TDKK 1.700 og TDKK 1.255 behandles, på grund af de særlige vilkår som lånene er ydet under, regnskabsmæssigt som værende tilskud. Der er ikke hensat beløb til tilbagebetaling af lånene.

Museet er i efteråret 2016 blevet bedt om af Arbejdsmarkedets Feriefond, at skitsere en plan for tilbagebetaling af lånene – i alt TDKK 16.554.

Museet har meddelt Arbejdsmarkedets Feriefond, at museet ikke har afsat midler til lånenes tilbagebetaling, da museet tidligere har fået oplyst, at lånene ville blive forlænget, såfremt museet overholder de indgåede aftaler vedrørende bygningernes benyttelse.

Museet har siden foråret 2017 været i forhandlinger med Arbejdsmarkedets Feriefond. "Organisationen Danske Museer" har rejst sagen politisk, idet en lang række museer og kulturinstitutioner er kommet i en tilsvarende situation.

De omhandlede lån er ikke indregnet som gældsforpligtelse i regnskabet. Dette er i lighed med tidligere år.

Styrelsen og den daglige ledelse skal gøre opmærksom på, at der kan være usikkerhed om, hvorvidt lånene skal tilbagebetales, og i givet fald med hvor meget.

2 Statstilskud

	2017 Realiseret	2017 Budget (ej revideret)	2016 Realiseret
	DKK	DKK	DKK
Kulturministeriets ordinære tilskud	3.598.935	3.732.000	3.660.174
Øvrige tilskud	21.097	0	29.680
Overskud konserveringstjenesten	16.886	0	0
Ordinær drift	3.636.918	3.732.000	3.689.854
Indtægter vedrørende projekter	52.914	0	156.502
	3.689.832	3.732.000	3.846.356

Noter til årsregnskabet

	2017 Realiseret	2017 Budget (ej revideret)	2016 Realiseret
	DKK	DKK	DKK
3 Tilskud fra Ringkøbing-Skjern Kommune			
Driftstilskud	5.785.264	5.785.553	5.706.315
Øvrige tilskud	591.789	591.500	689.181
Ordinær drift	6.377.053	6.377.053	6.395.496
Indtægter vedrørende projekter	418.649	0	316.105
	6.795.702	6.377.053	6.711.601
4 Tilskud i øvrigt			
Driftsaftale "Kaj Munks Præstegård"	900.000	900.000	900.000
Friluftsrådet til naturvejleder	250.000	250.000	0
Tilskud fra "Århus 2017"	40.000	0	0
Diverse	7.500	0	41.003
Ordinær drift	1.197.500	1.150.000	941.003
Indtægter vedrørende projekter	283.571	0	282.332
	1.481.071	1.150.000	1.223.335
5 Arrangementer og aktiviteter			
Indtægter lokaler	188.160	100.000	156.480
Samlinger og udstillinger	3.360	0	12.000
Administration	11.348	0	10.590
Dyrehold	-607	0	2.152
Kulturhistorie	537.175	325.000	401.890
Naturvejledning	124.511	200.000	106.678
Arrangementer og udstillinger	159.264	30.000	45.194
Generel markedsføring	107.765	70.000	78.611
Publikum/levendegørelse	337.317	260.000	289.231
Ordinær drift	1.468.293	985.000	1.102.826
Indtægter vedrørende projekter	0	0	20.493
	1.468.293	985.000	1.123.319

Noter til årsregnskabet

6 Regulering af moms vedrørende tidligere år

Museet har hen over årene 2015, 2016 og 2017 lavet aftaler med flere og flere sponsorer. Disse sponsorer får eksponering i museet ved annoncer i brochurer og infoblade som deles i hele museet samt ved at der er opsat sponsortavler på alle museets lokaliteter. Disse sponsorindtægter er alle momspligtige iflg. momsloven.

De nævnte sponsorindtægter udløser fradrag af moms i et eller andet omfang af omkostninger vedrørende fællesaktiviteter. Omfanget bestemmes af en såkaldt momsfradragsprocent. Museets fradragsprocent er i årene 2015-2017 beregnet til 50-55%

	2017 Realiseret	2017 Budget (ej revideret)	2016 Realiseret
	DKK	DKK	DKK
7 Personaleomkostninger			
Løn til fastansat personale	11.587.515	11.682.972	10.348.656
Løn til personale ansat i fleksjobs	3.779.080	3.816.215	3.710.394
Løn til sæsonansatte	3.061.742	2.005.000	2.664.892
Løn til projektansatte overført til projekter	-94.200	0	-86.054
Løn til personale inkl. pensionsbidrag	18.334.137	17.504.187	16.637.888
ATP	191.908	190.000	180.341
Kursusudgifter	22.863	30.000	18.231
Befordringsgodtgørelse	175.836	200.000	202.130
Øvrige personaleudgifter	515.132	527.000	537.608
Regulering af beregnede feriepenge til funktionærer	-21.953	40.000	155.611
	19.217.923	18.491.187	17.731.809
Lønrefusion, sygedagpenge	-547.658	-124.000	-371.099
Tilskud til personale ansat i fleksjobs	-3.320.834	-3.168.134	-3.219.261
	15.349.431	15.199.053	14.141.449

Der udgiftsføres således:

Personaleomkostninger ordinær	15.443.631	15.199.053	14.227.503
Personaleomkostninger overført til projekter	-94.200	0	-86.054
Ordinær løn	15.349.431	15.199.053	14.141.449
Projekter	337.356	0	342.890
	15.686.787	15.199.053	14.484.339

Antal fuldtidsstillinger beregnet på grundlag af indbetalinger til ATP

	51	48
--	-----------	-----------

Noter til årsregnskabet

	2017 Realiseret	2017 Budget (ej revideret)	2016 Realiseret
	DKK	DKK	DKK
8 Ejendomsomkostninger			
Løbende omkostninger	2.653.807	1.877.000	2.437.055
Afskrivninger	63.458	63.000	63.458
Ordinære udgifter	2.717.265	1.940.000	2.500.513
Udgifter vedrørende projekter	261.474	0	258.408
	2.978.739	1.940.000	2.758.921
9 Undersøgelser og erhvervelser			
Løn til ansat personale	2.313.658	0	2.352.208
Lønrefusioner	-37.868	0	-135.080
Betaling til ArkVest - Arkæologi Vestjylland	1.022.380	1.040.000	1.012.208
Øvrige udgifter	88.742	0	98.938
	3.386.912	1.040.000	3.328.274
 Antal fuldtidsstillinger beregnet på grundlag af indbetalinger til ATP	 5		 5
10 Køretøjer			
Løbende omkostninger	350.468	360.000	380.735
Afskrivninger	89.923	90.000	118.117
	440.391	450.000	498.852
11 Anden oplysningsvirksomhed			
Generel markedsføring	710.004	600.000	558.157
Dyrehold	2.837	3.000	8.856
Kulturhistorie (incl. personalomkostninger)	344.857	60.000	44.639
Naturvejledning	27.366	20.000	39.363
Arrangementer	264.412	160.000	232.734
Publikum/levendegørelse	208.685	175.000	195.725
Ordinær drift	1.558.161	1.018.000	1.079.474
Udgifter vedrørende projekter	51.634	0	157.763
	1.609.795	1.018.000	1.237.237

Noter til årsregnskabet

	2017 Realiseret	2017 Budget (ej revideret)	2016 Realiseret
	DKK	DKK	DKK
12 Husleje samt renter og afdrag på lån			
Husleje	66.446	133.000	121.793
Renter og afdrag lån til køb magasiner, Nykredit	208.538	210.000	210.317
Afdrag lån Ringkøbing-Skjern Kommune	200.000	200.000	200.000
	474.984	543.000	532.110

	Indtægter	Omkostninger	Resultat
	DKK	DKK	DKK
13 Årets indtægter og omkostninger projekter			
Skjern Vindmølle	75.360	75.360	0
Frivillighedsakademi	272.397	272.397	0
Børn med særlige behov	12.914	0	12.914
Rakkerudstilling	115.000	99.910	15.090
Renovering Provstgaards hus	82.345	82.345	0
Renovering Hattemagerhuset	48.500	103.769	-55.269
Historier om Danmark	40.000	26.997	13.003
Naturens rige	80.002	80.002	0
Projekter uden bevilling	28.616	10.686	17.930
	755.134	751.466	3.668

14 Bunden egenkapital

Bunden egenkapital svarer til ejendommenes værdi, som er sat til offentlig ejendomsvurdering. Lån til køb af ejendomme fragår ved opgørelsen af den del af egenkapitalen, der anses for bunden.

	2017	2016	2015
	DKK	DKK	DKK
15 Museumsfonden			
1. januar	114.746	114.746	114.467
Overført ifølge resultatdisponering	0	0	279
	114.746	114.746	114.746

Noter til årsregnskabet

16 Henlæggelser

	1/1 2017	Henlagt i	Anvendt i	31/12 2017
	DKK	2017	2017	DKK
		DKK	DKK	
Bygningsinvesteringer og vedligeholdelse af bygninger	1.075.000	0	0	1.075.000
Historisk husdyrhold	83.323	0	0	83.323
	1.158.323	0	0	1.158.323

17 Fri egenkapital

	2017	2016	2015
	DKK	DKK	DKK
1. januar	-119.623	-615.456	-1.200.963
Overført ifølge resultatdisponering	435.702	427.353	385.507
Tilbagebetaling lån Ringkøbing-Skjern Kommune (udgiftsført)	200.000	200.000	200.000
Regulering lån Ringkøbing-Skjern Kommune	0	2.000	0
Frie midler anvendt til køb af ejendommen Sønder Klitvej 72, Hvide Sande / Vikingevej 5, Bork	-200.000	-133.520	0
	316.079	-119.623	-615.456

Fri egenkapital er netto påvirket med DKK -258.000 af indregning af tilbagebetaling lån Ringkøbing-Skjern Kommune.

18 Lån hos Ringkøbing-Skjern Kommune

Ringkøbing Amt har ydet et rente- og afdragsfrit lån på TDKK 900 til udbygning af Bork Vikingehavn.

Lån hos amtet er uden aftalt tilbagebetalingstidspunkt. Amtets tilgodehavende er overtaget af Ringkøbing-Skjern Kommune.

Der er ikke hensat til tilbagebetaling af lånet. Dette er begrundet i, at de projekter tilskud er anvendt til efter museets regnskabspraksis ikke aktiveres. Det er endvidere forventningen at lånet opretholdes så længe museet ejer de aktiver, der er givet lån til.

Noter til årsregnskabet

19 Lån hos Arbejdsmarkedets Feriefond

Arbejdsmarkedets Feriefond har ydet rente- og afdragsfrie lån på henholdsvis TDKK 13.599, TDKK 1.700 og TDKK 1.255 til henholdsvis delvis finansiering af anlægsudgifter vedrørende projektet "Vestjyllands Økomuseum-kultur, landskab og turisme", velkomstbygning i Bork Vikingehavn og køb af fast ejendom i Bjørnemosen.

Lånene skal ifølge det aftalte tilbagebetales henholdsvis 15. oktober 2019 og 8. januar 2028.

Til sikkerhed for engagement med Arbejdsmarkedets Feriefond er tinglyst ejerpantebrev nominelt TDKK 13.599, TDKK 1.700 og TDKK 1.255 med pant i samtlige ejendomme.

Der er ikke hensat til tilbagebetaling af lånene. Dette er begrundet i, at de projekter tilskud er anvendt til efter museets regnskabspraksis ikke aktiveres. Det er endvidere forventningen at lånene opretholdes så længe museet ejer de aktiver, der er givet lån til.

20 Eventualforpligtelser

Ejerpantebrev DKK 400.000 med pant i Vikingevej 5 er stillet til sikkerhed for kassekredit.

Museet er momsregistreret under CVR-nr. 51 22 76 11. Der kan være reguleringsforpligtelser vedrørende fast ejendom.

Regnskabspraksis

Regnskabsgrundlag

Årsregnskabet for Ringkøbing-Skjern Museum for 2016 er udarbejdet i overensstemmelse med de regnskabsregler og principper, som fremgår af lov nr. 1531 af 21. december 2010, Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 1701 af 21. december 2010 og Kulturministeriets bekendtgørelse nr. 461 af 25. april 2013.

Den anvendte regnskabspraksis er uændret i forhold til sidste år.

Generelt om indregning og måling

Indtægter indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at de indtjenes. Herudover indregnes værdireguleringer af finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi eller amortiseret kostpris. Endvidere indregnes i resultatopgørelsen alle omkostninger, der er afholdt for at opnå årets indtjening, herunder afskrivninger, nedskrivninger og hensatte forpligtelser samt tilbageførsler som følge af ændrede regnskabsmæssige skøn af beløb, der tidligere har været indregnet i resultatopgørelsen.

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde museet, og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå museet, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Ved første indregning måles aktiver og forpligtelser til kostpris. Efterfølgende måles aktiver og forpligtelser som beskrevet for hver enkelt regnskabspost nedenfor.

Tilskud

Der modtages løbende tilskud til særlige projekter. Disse indtægter føres over resultatopgørelsen som omtalt ovenfor.

Til gennemførelse af anden fase af projektet "Vestjyllands Økomuseum-kultur, landskab og turisme" er der i marts 1994 opnået bevilling fra Arbejdsmarkedets Feriefond på TDKK 8.500 i tilskud til "igangsætning" og TDKK 13.599 i rente- og afdragsfrit lån til anlægsinvesteringer.

Lånet på TDKK 13.599 til anlægsudgifter behandles, på grund af de særlige vilkår som lånet er ydet under, regnskabsmæssigt som værende et tilskud. Der er ikke hensat beløb til tilbagebetaling af lånet.

Til etablering af ny udstillingsbygning og stald ved Bork Vikingehavn er der i januar 2003 opnået bevilling fra Arbejdsmarkedets Feriefond på TDKK 1.700 i rente- og afdragsfrit lån i 25 år.

Til erhvervelse af fast ejendom i Bjørnemosen er der i januar 2003 opnået bevilling fra Arbejdsmarkedets Feriefond på TDKK 1.255 i rente- og afdragsfrit lån i 25 år.

Lånene på TDKK 1.700 og TDKK 1.255 behandles, på grund af de særlige vilkår som lånene er ydet under, regnskabsmæssigt som værende tilskud. Der er ikke hensat beløb til tilbagebetaling af lånene.

Regnskabspraksis

Ringkøbing Amt har ydet rente- og afdragsfri lån på TDKK 900 til udbygning af Bork Vikingehavn. Lånet behandles regnskabsmæssigt som værende tilskud. Der er ikke afsat beløb til tilbagebetaling af lånet.

Resultatopgørelsen

Indtægtskriterium

Indtægter resultatføres i takt med, at de er erhvervet.

Ordinære tilskud fra stat og kommune resultatføres i takt med, at de bevilges.

Tilskud til særlige projekter resultatføres i takt med afvikling af den til indtægten svarende aktivitet.

Alle væsentlige indtægter og udgifter er periodiserede.

Balancen

Anlægsaktiver

Ejendomme er optaget i balancen til den offentlige vurderingssum 1. januar i regnskabsåret. Vurderingssummen og regulering heraf føres direkte over egenkapitalen på en særlig reserve benævnt "Bunden egenkapital".

Der afskrives ikke på bygninger.

Øvrige anlægsaktiver til en kostpris på over DKK 50.000 aktiveres og afskrives over 3 år.

Beholdning af butiksvarer

Beholdningen af butiksvarer er værdiansat til anskaffelsespris. Der er nedskrevet på ukurante varer.

Tilgodehavender

Tilgodehavender opføres til pålydende værdi med fradrag af nedskrivning til imødegåelse af eventuelle tab.

Beregnete tilskudsbeløb, som fremkommer i forbindelse med periodisering af uafsluttede projekter, er opført som tilgodehavender.

Bunden egenkapital

Bunden egenkapital svarer til ejendommenes værdi, som svarer til offentlig ejendomsvurdering. Lån til køb af ejendomme fragår ved opgørelsen af den del af egenkapitalen, der anses for bunden.

Regnskabspraksis

Langfristet gæld

Langfristede gældsforpligtelser omfatter kreditforeningslån og lån til Ringkøbing-Skjern Kommune. Afdrag udgiftsføres og modposteres på egenkapitalen.

Forudbetalte tilskud

Forudbetalte tilskud omfatter tilskud, som er udbetalt; men som endnu ikke er anvendt.

Anden gæld

Anden gæld omfatter indeholdt A-skat og AM-bidrag hos ansatte, ATP-bidrag og merværdiafgift.

PENNEO

Underskrifterne i dette dokument er juridisk bindende. Dokumentet er underskrevet via Penneo™ sikker digital underskrift. Underskrivernes identiteter er blevet registreret, og informationerne er listet herunder.

“Med min underskrift bekræfter jeg indholdet og alle datoer i dette dokument.”

Sebastian Schaper

Bestyrelsesmedlem

På vegne af: Ringkøbing-Skjern Museum

Serienummer: PID:9208-2002-2-298424165566

IP: 217.116.219.226

2018-05-28 11:34:07Z

NEM ID

Børge Sørensen

Bestyrelsesmedlem

På vegne af: Ringkøbing-Skjern Museum

Serienummer: PID:9208-2002-2-770397633356

IP: 87.56.101.16

2018-05-28 11:34:25Z

NEM ID

Hans-Ole Jessen

Bestyrelsesformand

På vegne af: Ringkøbing-Skjern Museum

Serienummer: PID:9208-2002-2-856238460000

IP: 185.82.228.10

2018-05-28 11:38:25Z

NEM ID

Jens Bollerup Olufsen

Bestyrelsesmedlem

På vegne af: Ringkøbing-Skjern Museum

Serienummer: PID:9208-2002-2-753872072356

IP: 94.145.246.133

2018-05-28 11:44:10Z

NEM ID

Børge Østergaard Hansen

Bestyrelsesmedlem

På vegne af: Ringkøbing-Skjern Museum

Serienummer: PID:9208-2002-2-670612710931

IP: 87.56.121.219

2018-05-29 05:01:59Z

NEM ID

Benny Madsen

Bestyrelsesmedlem

På vegne af: Ringkøbing-Skjern Museum

Serienummer: PID:9208-2002-2-495905166826

IP: 217.116.219.218

2018-05-29 05:37:54Z

NEM ID

Søren Holm

Bestyrelsesmedlem

På vegne af: Ringkøbing-Skjern Museum

Serienummer: PID:9208-2002-2-097660370713

IP: 62.242.65.67

2018-05-29 12:22:15Z

NEM ID

Steen Kim Clausen

Direktør

På vegne af: Ringkøbing-Skjern Museum

Serienummer: PID:9208-2002-2-698719293900

IP: 217.116.219.218

2018-05-30 07:34:22Z

NEM ID

Penneo dokumentnøgle: UBVT-WI4TU-0WEIE-1GUY6-AE63H-KKHK

Dette dokument er underskrevet digitalt via **Penneo.com**. Signeringsbeviserne i dokumentet er sikret og valideret ved anvendelse af den matematiske hashværdi af det originale dokument. Dokumentet er låst for ændringer og tidsstempelt med et certifikat fra en betroet tredjepart. Alle kryptografiske signeringsbeviser er indlejret i denne PDF, i tilfælde af de skal anvendes til validering i fremtiden.

Sådan kan du sikre, at dokumentet er originalt

Dette dokument er beskyttet med et Adobe CDS certifikat. Når du åbner dokumentet

i Adobe Reader, kan du se, at dokumentet er certificeret af **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette er din garanti for, at indholdet af dokumentet er uændret.

Du har mulighed for at efterprøve de kryptografiske signeringsbeviser indlejret i dokumentet ved at anvende Penneos validator på følgende websted: <https://penneo.com/validate>

PENNEO

Underskrifterne i dette dokument er juridisk bindende. Dokumentet er underskrevet via Penneo™ sikker digital underskrift. Underskrivernes identiteter er blevet registreret, og informationerne er listet herunder.

“Med min underskrift bekræfter jeg indholdet og alle datoer i dette dokument.”

Gitte Lykke Kjeldsen

Bestyrelsesmedlem

På vegne af: Ringkøbing-Skjern Museum

Serienummer: PID:9208-2002-2-021495218949

IP: 80.161.154.244

2018-05-30 07:40:48Z

NEM ID

Leif Hessellund Mosegaard

Statsautoriseret revisor

På vegne af: PricewaterhouseCoopers

Serienummer: CVR:33771231-RID:92530410

IP: 83.136.94.4

2018-05-30 07:55:35Z

NEM ID

Dette dokument er underskrevet digitalt via **Penneo.com**. Signeringsbeviserne i dokumentet er sikret og valideret ved anvendelse af den matematiske hashværdi af det originale dokument. Dokumentet er låst for ændringer og tidsstempelt med et certifikat fra en betroet tredjepart. Alle kryptografiske signeringsbeviser er indlejret i denne PDF, i tilfælde af de skal anvendes til validering i fremtiden.

Sådan kan du sikre, at dokumentet er originalt

Dette dokument er beskyttet med et Adobe CDS certifikat. Når du åbner dokumentet

i Adobe Reader, kan du se, at dokumentet er certificeret af **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette er din garanti for, at indholdet af dokumentet er uændret.

Du har mulighed for at efterprøve de kryptografiske signeringsbeviser indlejret i dokumentet ved at anvende Penneos validator på følgende websted: <https://penneo.com/validate>